

Biologische landbouw groeit. Maar kan de sector zich ook snel genoeg ontwikkelen om voorop te blijven in de duurzaamheidsbeweging? Afgelopen herfst presenteerde de wereldkoepelorganisatie IFOAM – Organics International haar visie op de toekomst van de biologische landbouw: 'Organic 3.0 – voor echte duurzame landbouw en consumptie'. Wat behelst deze visie en wat doet de Nederlandse biosector ermee?

TEKST EDITH LAMMERTS VAN BUEREN & LEEN JANMAAT | FOTO'S LBI

ORGANIC 3.0

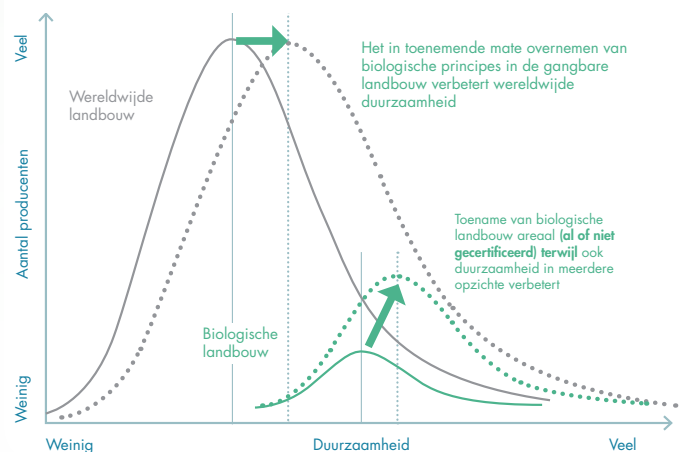
De biologische landbouw heeft al een lange geschiedenis vanaf de jaren '20 van de vorige eeuw toen pioniers in diverse landen, zoals Rudolf Steiner (Duitsland/Oostenrijk), Eve Balfour en Albert Howard (UK), Masanobu Fukuoka (Japan), Jerome Rodale (USA), zich zorgen maakten om de bodem en een andere landbouw propageerden. Dit is te bestempelen als Organic 1.0. Toen begin 1970 IFOAM werd opgericht en private regels publiceerde, leidde dat tot wereldwijde erkenning in de vorm van nationale regelgeving voor biologische landbouw. Nu in 2015, hebben 82 landen dergelijke regels geïmplementeerd. De regelgeving, de controle en certificering heeft veel vertrouwen gegeven aan consumenten en beleidsmakers. Waarom dan een oproep voor Organic 3.0? In veel landen is het biologisch areaal te beperkt van omvang om impact te hebben. Ondanks de groei van de markt in vele landen, is er toch nog relatief weinig omschakeling naar biologische landbouw. Ook in Nederland is er vraag naar meer product en dus omschakelaars. Een andere zorg is dat de regels de minimumeisen weergeven, maar biologische landbouw wil meer zijn dan deze minimumnormen. Veel aspecten zijn immers niet meegenomen in wet- en regelgeving, aspecten rond biodiversiteit,

water en energie ontbreken. Ook eerlijke handel en andere sociale aspecten zijn niet opgenomen in de regels maar vormen wel degelijk waarden van de biologische landbouw waar ook veel boeren gehoor aan geven. Het is de vraag of meer en strengere regels de oplossing is. Meer regels betekent meer administratieve lasten, die nu al aan de hoge kant zijn voor met name kleine boeren.

Waar Organic 2.0 zich richtte op helder geformuleerde minimum vereisten, wil Organic 3.0 zich herpositioneren en richten op impact. Er zijn grote vraagstukken en uitdagingen in de landbouw zoals het voeden van een groeiende wereldbevolking en het op een integrale en duurzame wijze het hoofd bieden aan de klimaatveranderingen. Biologische landbouw wil hierin meer ambities tonen zonder perse de claim de hele wereld te voeden. De potentie van groei wordt geschat op 20 % van

het landbouw-areaal. Daarnaast weten we dat de gangbare landbouw zich ook meer en meer verduurzaamt en in toenemende mate elementen van de biologische landbouw incorporeert. Inmiddels zijn tweederde van de projecten van het Louis Bolk Instituut gericht op gangbare boeren die willen leren van biologisch bodemvruchtbaarheidsmanagement en duurzaamheid serieus oppakken. Dat leidt tot het beeld in figuur 1, waarin de gangbare landbouw meer biologische principes opneemt en daardoor verduurzaamt, en tegelijkertijd biologische land-

FIGUUR 1 | OP WEG NAAR MEER DUURZAAMHEID IN GANGBARE ALS BIOLOGISCHE LANDBOUW
[BRON: SOAAN EN IFOAM ORGANICS INTERNATIONAL, 2015]

ACHTERGROND

Hoewel de biologische beweging veel heeft bereikt en wereldwijd erkenning krijgt, moeten we toegeven dat na een eeuw innovatie, de gecertificeerde biologische landbouw slechts één procent van het wereldwijde landbouwareaal beslaat. Als een beweging voor verandering kunnen we ons de vraag stellen hoe we uit de niche komen en verder opschalen. Zijn we in staat kennis te delen met meer boeren, burgers en consumenten?

Dit bracht IFOAM (International Federation of Organic Agricultural Movements) ertoe twee jaar geleden een denktank SOAAN (Sustainable Organic Agriculture Action Network) in het leven te roepen. Bij de ontwikkeling van de toekomstvisie Organic 3.0 zijn diverse organisaties uit de internationale biosector betrokken geweest, waaronder Louis Bolk Instituut. Het eerste document dat SOAAN presenteerde in december 2013 was de Best Practices Guidelines for Agriculture and Value Chains waarin de 5 aspecten van duurzaamheid (ecologisch, sociaal, cultureel, economisch en verantwoording) als een duurzaamheids bloem, zie figuur 2 beschreven zijn. Nu, ruim een jaar later, is het tweede document verschenen in de vorm van Organic 3.0. www.ifoam.bio

bouw verder in omvang toeneemt maar vooral ook inhoudelijk op duurzaamheidsvlak door ontwikkelt.

Om de biologische landbouw verder

door te laten ontwikkelen zijn een zestal sleutelkenmerken van belang:

1. Een cultuur van innovatie. Er zijn combinaties van ecologische, sociale en technologische innovaties nodig om de vele uitdagingen waar de huidige maatschappij voor staat het hoofd te kunnen bieden.
2. Continue verbetering op lokaal en regionaal niveau in de richting van 'best practices'. Het gaat hier om een cultuur van continue ontwikkeling waarbij het blijven hangen in economisch optimaliseren op basis van minimum normen.
3. Diverse manieren om transparante integriteit te waarborgen, om de betrouwbaarheid van biologische landbouw te vergroten.
4. Strategisch samenwerken met andere duurzaamheidsbewegingen die complementaire benaderingen hebben voor echte duurzame landbouw en voeding.
5. Versterking van de relatie tussen boer en consument om wederzijdse afhankelijkheid te erkennen en tot echte partnerschappen te komen door de hele keten.
6. Echte waarden en eerlijke prijzen, kosten internaliseren, transparantie aannemen voor consument en beleidsmakers en om boeren te ondersteunen als volwaardige partners.

Om tot een verdere verduurzaming te

komen binnen de biologische landbouw zullen de minimumnormen nog eens

'Gecertificeerde bio landbouw beslaat slechts één procent van het wereldwijde landbouwareaal.'

kritisch onder de loep moeten worden genomen, maar gaat het er vooral om dat de sector en daarmee ook individuele bedrijven inclusief handel en verwerking meer en meer de 'best practices' gaan toe

passen op alle vijf dimensies van duurzaamheid, zie figuur 2. Een cultuur van continue verbetering zal de drijvende kracht worden voor doorontwikkeling van de biologische landbouw. Niet alles kan in één keer worden gerealiseerd. Maar belangrijk is dat boeren zelf hun prioriteiten gaan stellen al naar gelang hun ambities en mogelijkheden. Collegiale Toetsing, een beoordelingsmethodiek die door stichting Demeter is ontwikkeld, is hiervan een goed voorbeeld en blijkt boeren te stimuleren. Ook stichting EKO-merk zoekt de aansluiting bij de ondernemers zelf en werkt samen met het Louis Bolk Instituut binnen Bio-Duurzaam aan de opzet van operationele groepen waarbij ondernemers elkaar aanspreken en stimuleren. Stichting EKO-merk heeft een zelfevaluatie-programma beschikbaar waarbij ieder bedrijf zijn eigen toets kan doen op verschillende duurzaamheidsthema's.

Biologisch 3.0 is een roep om actie voor boeren en verwerkers, overheden en consumenten, maar vooral een oproep aan de biologische sector zelf om het gesprek aan te gaan, om verder te komen dan waar we nu zijn. Er is nog veel te doen! Samen de uitdaging aangaan, werkt stimulerend en is leerzaam bovendien. Wie doe er mee? ■

Prof dr Edith Lammerts van Bueren en Ing Leen Janmaat zijn als onderzoekers verbonden aan het Louis Bolk Instituut

FIGUUR 2 | DE VIJF DIMENSIES VAN DUURZAAMHEID EN DE 20 BIJBEHOORENDE CRITERIA UIT DE BEST PRACTICES GUIDELINE FOR AGRICULTURE AND VALUE CHAINS (BRON: SOAAN EN IFOAM ORGANICS INTERNATIONAL, 2013)

WORKSHOP
• Biologisch 3.0 Hoe nu verder

Donderdag 21 januari | 16.45 uur | Meerhal C
Met Jan Jaap Jantjes, Jurrien Roossien en Edith Lammerts van Bueren

